DOMSTOLENS DOM (Femte Afdeling)
16. december 1993 *

I sag C-334/92,

angående en anmodning, som Tribunal Superior de Justicia de Cataluña (Spanien) i medfør af EØF-traktatens artikel 177 har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag,

Teodoro Wagner Miret

mod

Fondo de Garantía Salarial,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af Rådets direktiv 80/987/EØF af 20. oktober 1980 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om beskyttelse af arbejdstagerne i tilfælde af arbejdsgiverens insolvens (EFT L 283, s. 23), som ændret ved Rådets direktiv 87/164/EØF af 2. marts 1987 (EFT L 66, s. 11),

har

DOMSTOLEN (Femte Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, J. C. Moitinho de Almeida, og dommerne D. A. O. Edward, R. Joliet, G. C. Rodríguez Iglesias og F. Grévisse,

generaladvokat: C. O. Lenz
justitssekretær: ekspeditionssekretær H. A. Rühl,

* Processprog: spansk.

efter at der er indgivet skriftlige indlæg af:

— T. Wagner Miret ved advokat F. Varela Castro, Barcelona

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved K. Banks og B. Rodríguez Galindo, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtigede,

på grundlag af retsmøderapporten,

efter at der er afgivet mundtligt indlæg i retsmødet den 15. juli 1993 af Kommissionen,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 15. juli 1993,

afsagt følgende

Dom

1 Ved kendelse af 31. juli 1992 registreret på Domstolens Justitskontor den 4. august 1992 har Tribunal Superior de Justicia de Cataluña (Spanien) i medfør af EØF-traktatens artikel 177 forelagt præjudicielle spørgsmål vedrørende fortolkningen af Rådets direktiv 80/987/EØF af 20. oktober 1980 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om beskyttelse af arbejdstagerne i tilfælde af arbejdsgiverens insolvens (EFT L 283, s. 23, herefter benævnt »direktivet om arbejdsgiveres insolvens«), som ændret ved Rådets direktiv 87/164/EØF af 2. marts 1987 (EFT L 66, s. 11).

2 Spørgsmålene er blevet rejst under en sag, hvori T. Wagner Miret, der har været medlem af direktionen i en virksomhed, der blev insolvent, har nedlagt påstand om, at Fondo de Garantía Salarial skal dække hans krav på ikke udbetalt løn.

3 I henhold til direktivet om arbejdsgiveres insolvens skal medlemsstaterne træffe de nødvendige foranstaltninger for, at garantiinstitutioner sikrer de arbejdstagere, hvis arbejdsgiver er blevet insolvent, betaling af tilgodehavender.

4 I Spanien findes der en garantifond, der blev oprettet i henhold til artikel 33 i lov nr. 8/80 af 10. marts 1980, Estatuto de los Trabajadores (lov om arbejdsforhold), dvs. før direktivet om arbejdsgiveres insolvens blev udstedt.

5 Ved tiltrædelsen af De Europæiske Fællesskaber fandt Kongeriget Spanien det ikke nødvendigt at ændre national ret for at tilpasse den til direktivet.

6 Det fremgår af sagen, at de spanske domstole har antaget, at beskyttelsen i henhold til artikel 33 i lov om arbejdsforhold ikke gælder for direktionsmedlemmer. I artikel 15 i kongeligt dekret nr. 1382/85 af 1. august 1985 om de garantier, der tilkommer direktionsmedlemmer, henvises der således ikke til den nævnte bestemmelse. Derimod har de spanske domstole ikke fulgt en fast praksis for så vidt angår spørgsmålet om, hvorvidt direktionsmedlemmer kan påberåbe sig den nævnte beskyttelse under henvisning til bestemmelserne i direktivet om arbejdsgiveres insolvens.

7 T. Wagner Miret, der var direktør i virksomheden CEP Catalana SA, blev afskediget i henhold til en samlet plan om »reduktion af antallet af ansatte«, som ved afgørelse af 24. november 1989 blev godkendt af chefen for Servei Territorial de Treball del Departament de Treball under den selvstyrende region Catalonien. Da virksomheden blev erklæret insolvent, anlagde han sag ved Juzgado de lo Social n° 27, Barcelona, med påstand om betaling af ikke-udbetalt løn for oktober og november 1989 og om betaling af en forholdsmæssig del af de beløb, han havde til gode som følge af afskedigelsen. Det samlede beløb udgjorde 434 880 PTA. Ved dom af 18. december 1991 blev sagsøgte frifundet for dette krav under henvisning til, at T. Wagner Miret havde været direktionsmedlem.

8 Sagsøgeren iværksatte herefter appel til prøvelse af dommen ved Tribunal Superior de Justicia de Cataluña, som har forelagt følgende spørgsmål for Domstolen:

»a) Omfatter direktiv 80/987/EØF af 20. oktober 1980 alle arbejdstagere bortset fra dem, der er udelukket i henhold til bilaget til direktivet (87/164/EØF af 2.3.1987)?

b) Indebærer den omstændighed, at Spanien ikke i bilaget til direktiv 87/164/EØF af 2. marts 1987, der supplerer det oprindelige bilag som følge af Spaniens tiltrædelse af Fællesskabet, har medtaget den konkrete undtagelse med hensyn til direktionsmedlemmer, at de nævnte personer fortsat generelt kan være afskåret fra de i direktiv 80/987/EØF fastsatte garantier?

c) Såfremt de i direktiv 80/987/EØF fastsatte garantier finder anvendelse på direktionsmedlemmer i Spanien, skal de nævnte garantier da opfyldes gennem den instans, der opfylder dem for andre arbejdstagere (Fondo de Garantía Salarial) eller i form af en erstatning direkte fra staten?«

De to første spørgsmål

9 Med de to første spørgsmål ønsker den nationale retsinstans i det væsentlige oplyst, om direktionsmedlemmer kan udelukkes fra anvendelsesområdet for direktivet om arbejdsgiveres insolvens, selv om de ikke er nævnt i afsnit I i bilaget til direktivet.

10 I henhold til artikel 1, stk. 1, i direktivet om arbejdsgiveres insolvens finder direktivet anvendelse på krav, som arbejdstagere i medfør af en arbejdsaftale eller et ansættelsesforhold har erhvervet i forhold til arbejdsgivere, der er insolvente. I henhold til artikel 1, stk. 2, kan medlemsstaterne imidlertid »fra dette direktivs anvendelsesområde udelukke krav fra visse kategorier af arbejdstagere, fordi arbejdstagernes arbejdsaftale eller ansættelsesforhold er af en særlig karakter, eller

fordi der findes andre former for garanti, som sikrer arbejdstagerne en beskyttelse svarende til den, der fremgår af dette direktiv«. Fortegnelsen over de kategorier af arbejdstagere, der er udelukket, er indeholdt i afsnit I i bilaget til direktivet.

11 I øvrigt bestemmes det i direktivets artikel 2, stk. 2, at definitionen af begrebet »arbejdstager« henhører under national ret.

12 Heraf følger, at direktivet om arbejdsgiveres insolvens skal omfatte alle kategorier af arbejdstagere, der er defineret som sådanne i en medlemsstats nationale ret, bortset fra dem, der er opregnet i bilaget til direktivet.

13 Kongeriget Spanien udnyttede den i direktivets artikel 1, stk. 2, fastsatte mulighed og anmodede om udelukkelse af tjenestefolk, der er ansat af en fysisk person. Udelukkelsen er optaget i afsnit I i bilaget til direktivet om arbejdsgiveres insolvens, som ændret ved direktiv 87/164 af 2. marts 1987 som følge af Kongeriget Spaniens tiltrædelse. Kongeriget Spanien har derimod ikke anmodet om, at kategorien direktionsmedlemmer nævnes i bilagets afsnit I.

14 De to første spørgsmål må derfor besvares med, at direktionsmedlemmer ikke må udelukkes fra anvendelsesområdet for Rådets direktiv 80/987/EØF af 20. oktober 1980 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om beskyttelse af arbejdstagerne i tilfælde af arbejdsgiverens insolvens, som ændret ved Rådets direktiv 87/164/EØF af 2. marts 1987, når de i national ret betragtes som arbejdstagere, og de ikke er nævnt i afsnit I i bilaget til direktivet.

Det tredje spørgsmål

15 Med det tredje spørgsmål ønsker den nationale retsinstans i det væsentlige oplyst, om direktionsmedlemmer i medfør af direktivet om arbejdsgiveres insolvens har ret til at kræve betaling af løntilgodehavender fra den garantiinstitution, der i henhold til national ret er oprettet for de øvrige kategorier af arbejdstagere, eller om de i modsat fald kan kræve erstatning af medlemsstaten for det tab, de har lidt som følge af, at direktivet ikke er blevet gennemført for deres vedkommende.

16 Der er først grund til at understrege, at Kongeriget Spanien ikke har oprettet andre garantiinstitutioner end Fondo de Garantía Salarial.

17 For det andet må det nævnes, at Domstolen i dom af 19. november 1991 (forenede sager C-6/90 og C-9/90, Francovich m.fl., Sml. I, s. 5357) udtalte (i præmis 25), at ifølge direktivets artikel 5 råder medlemsstaterne over et vidt skøn ved fastsættelsen af de nærmere bestemmelser for garantiinstitutionernes opbygning, finansiering og virksomhed. Heraf udledte Domstolen (i præmis 26), at selv om direktivets bestemmelser er tilstrækkelig præcise og ubetingede med hensyn til fastlæggelsen af den personkreds, som er omfattet af garantien, og af garantiens indhold, er dette ikke tilstrækkeligt til, at private ved de nationale domstole kan påberåbe sig disse bestemmelser over for staten.

18 For så vidt nærmere angår det problem, den nationale retsinstans har rejst, må det understreges, at direktivet om arbejdsgiveres insolvens ikke pålægger medlemsstaterne at oprette en garantiinstitution, der er den samme for alle kategorier af arbejdstagere, og dermed at lade direktionsmedlemmer være omfattet af den garantiinstitution, der er oprettet for de øvrige kategorier af arbejdstagere. I henhold til direktivets artikel 3, stk. 1, er det således overladt til medlemsstaterne at træffe de nødvendige foranstaltninger for, at garantiinstitutioner sikrer arbejdstagerne betaling af løntilgodehavender.

19 Det skøn, medlemsstaterne således har, fører til, at direktionsmedlemmer ikke kan påberåbe sig direktivet til støtte for at kræve betaling af løntilgodehavender fra den garantiinstitution, der er oprettet for de øvrige kategorier af arbejdstagere.

20 For det tredje bemærkes, at enhver national retsinstans ved fortolkningen og anvendelsen af national ret må gå ud fra, at staten har haft til hensigt fuldt ud at opfylde de forpligtelser, der følger af det pågældende direktiv. Som Domstolen har fastslået i dom af 13. november 1990 (sag C-106/89, Marleasing, Sml. I, s. 4135, præmis 8), er den nationale retsinstans ved anvendelsen af nationale retsforskrifter, hvad enten de er ældre eller yngre end direktivet, forpligtet til i videst muligt omfang at fortolke dem i lyset af direktivets ordlyd og formål og at fremkalde det med direktivet tilsigtede resultat og således handle i overensstemmelse med traktatens artikel 189, stk. 3.

21 Princippet om en direktivkonform fortolkning gør sig i særlig grad gældende for en national retsinstans, såfremt en medlemsstat som i den foreliggende sag har antaget, at de tidligere gældende nationale retsforskrifter var i overensstemmelse med det pågældende direktivs krav.

22 Det synes at fremgå af forelæggelseskendelsen, at de nationale retsforskrifter ikke kan fortolkes på en måde, der er i overensstemmelse med direktivet om arbejdsgiveres insolvens, og derfor ikke kan sikre direktionsmedlemmer de garantier, der er fastsat i direktivet. I så fald følger det af dommen i Francovich-sagen, at den pågældende medlemsstat er forpligtet til at erstatte det tab, direktionsmedlemmer har lidt som følge af, at direktivet ikke er blevet gennemført for deres vedkommende.

23 Det tredje spørgsmål må herefter besvares med, at a) direktionsmedlemmer ikke i medfør af direktiv 80/987 har ret til at kræve betaling af løntilgodehavender fra den

garantiinstitution, der i henhold til national ret er oprettet for de øvrige kategorier af arbejdstagere, og at b) såfremt national ret, selv fortolket i lyset af det nævnte direktiv, ikke hjemler mulighed for at sikre direktionsmedlemmer de garantier, der er fastsat i direktivet, kan direktionsmedlemmer kræve erstatning af medlemsstaten for det tab, de har lidt som følge af, at direktivet ikke er blevet gennemført for deres vedkommende.

Sagens omkostninger

24 De udgifter, der er afholdt af Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke erstattes. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (Femte Afdeling)

vedrørende de spørgsmål, der er forelagt af Tribunal Superior de Justicia de Cataluña ved kendelse af 31. juli 1992, for ret:

1) **Direktionsmedlemmer må ikke udelukkes fra anvendelsesområdet for Rådets direktiv 80/987/EØF af 20. oktober 1980 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om beskyttelse af arbejdstagerne i tilfælde af arbejdsgiverens insolvens, som ændret ved Rådets direktiv 87/164/EØF af 2. marts 1987, når de i national ret betragtes som arbejdstagere, og de ikke er nævnt i afsnit I i bilaget til direktivet.**

2) a) **Direktionsmedlemmer har ikke i medfør af direktiv 80/987 ret til at kræve betaling af løntilgodehavender fra den garantiinstitution, der i henhold til national ret er oprettet for de øvrige kategorier af arbejdstagere.**

b) Såfremt national ret, selv fortolket i lyset af det nævnte direktiv, ikke hjemler mulighed for at sikre direktionsmedlemmer de garantier, der er fastsat i direktivet, kan direktionsmedlemmer kræve erstatning af medlemsstaten for det tab, de har lidt som følge af, at direktivet ikke er blevet gennemført for deres vedkommende.

Moitinho de Almeida Edward

Joliet Rodríguez Iglesias Grévisse

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 16. december 1993.

J.-G. Giraud J. C. Moitinho de Almeida

Justitssekretær Formand for Femte Afdeling